

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 6 mars 1919 kl. 7 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändringar i och tillägg till lagen den 10 juli 1899 om skydd för vissa mönster och modeller ävensom i ämnet väckta motioner.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Åkerman, Gezelius, Alexanderson, Rogberg, greve Spens, Fagerlin, J. Carlsson, Lagerkvist, Lindqvist i Kosta, Lindley*, Hederstierna, Rehn, Leo, Thore och Söderberg.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 11 oktober 1918 dagtecknad, till första lagutskottet hänvisad proposition, nr 5, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändringar i och tillägg till lagen den 10 juli 1899 om skydd för vissa mönster och modeller.

Beträffande innehållet av ifrågavarande lagförslag och de skäl, som ligga till grund för detsamma, får utskottet hänvisa till propositionen.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehaft två i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen nr

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 9 saml. 1 avd. 10 häft. (Nr 11.) 1

108 inom första kammaren av herrar *Oscar Olsson* och *Wijk* samt nr 264 inom andra kammaren av herrar *Fast* och *Hansson* i Sölvesborg.

Beträffande vad motionärerna hemställt samt vad de till stöd för sina yrkanden anfört hänvisas till motionerna.

I anledning av den kungl. propositionen har utskottet fått mottaga framställningar från Svenska slöjdföreningen och Konsthantverkarnas gille.

Utskottet.

Mönsterskyddet regleras för närvarande i vårt land av lagen den 10 juli 1899 om skydd för vissa mönster och modeller. Denna lag har avseende endast å mönsters och modellers användande inom metallindustrien.

Det i föreliggande proposition innefattade lagförslaget avser att utsträcka mönsterskyddet till att gälla jämväl träindustrien. Därjämte upptager förslaget vissa med hänsyn till metall- och träindustriernas intressen påkallade ändringar i gällande lag, vilka ansetts i detta sammanhang böra vidtagas.

Patentlagstiftningskommittén ang. skyddets utsträckande.

Patentlagstiftningskommittén, som den 24 mars 1916 avgivit ett omfattande betänkande med förslag till ny mönsterlag, principiellt omfattande hela industrien, har i motiveringen till sitt lagförslag utgått från att det icke kunde vara annat än billigt och rättvist, att även åt den gren av andligt arbete, som bestode i komponerandet av mönster, gäves ett skydd, som möjliggjorde för dess utövare att erhålla skäligen ersättning för sitt arbete. Värdefullt sålunda i första hand för mönsterritaren, vore mönsterskyddet av ej mindre betydelse för industriidkaren och hantverkaren. Men ej blott av hänsyn till enskilda intressen vore mönsterskyddet påkallat; i dess betydelse såsom en mäktig hävstång för höjande av konsthantverket och konstindustrien, uppammande av en inhemsk, på nationell grund arbetande mönsterritarkår, odlande av skönhetssinnet och den goda smaken, främjande av lojala affärsmetoder och stärkande av respekten för andras andliga arbete låge enligt kommitténs mening förvisso tillräcklig anledning att anse ett dylikt skydd såsom ett beaktansvärt statsintresse. Givet vore, att med den möjlighet att förvärva rättigheter, som mönsterskyddet medförde, även följde en förpliktelse att respektera andras mönsterrätter, men enligt kommitténs åsikt kunde denna helt naturliga förpliktelse i allmänhet icke verka betungande, och de farhågor, som i detta avseende understundom kommit till synes, torde mången gång hava berott på ett missförstånd angående mönsterskyddets innebörd. Kommittén ansåge därför det principiellt riktiga vara att låta mönsterskyddet utsträckas till hela industriens område. Endast där det kunde påvisas, att någon

industrigren genom ett dylikt skydd komme att lida verkligt men, borde en sådan industri hållas utanför området för en mönsterlag.

Efter att hava anmärkt, att Sverige genom att ansluta sig till den genom pariskonventionen av år 1883 bildade internationella unionen för skyddande av den industriella äganderätten förpliktat sig att i fråga om mönsterskydd giva unionsstaternas medborgare och med dem enligt konventionsbestämmelserna likställda personer samma rättigheter som landets egna undersåtar, d. v. s. att mönsterlagen måste bereda dessa utlänningar möjlighet att erhålla skydd i samma omfattning och inom samma industriområden som svenskar, framhöll kommittén, att de protester, som förekommit mot ett mönsterskydd, egentligen varit riktade mot skyddets utsträckande till även utländska mönster, under det att så gott som undantagslöst någon farhåga för ett mönsterskydd, begränsat till inhemska mönster, icke torde hava försports inom någon gren av industrien. Efter en utförlig motivering kom kommittén till den åsikten, att något annat undantag från lagens tillämpning icke borde göras, än det som berörde textilindustrien, nämligen med avseende å vävnader, avsedda för beklädnadsartiklar, vilket undantag motiverades av textilindustriens tvång att på nämnda område följa det i utlandet skapade modets växlingar.

På sätt framgår av propositionen, hava i inkomna utlåtanden över patentlagstiftningskommitténs förslag invändningar från flera håll riktats mot den utsträckning, kommittén velat giva åt mönster- och modellskyddet. Det har sålunda uppgivits, att inom textil- och glasindustrien icke skulle finnas någon fabrikant, vars önskingar ett mönsterskydd för dessa industrigrenar skulle vara ägnat att tillgodose. Inom lervaruindustrien, därunder inbegripet porslinstillverkningen, skulle endast finnas två fabrikanter, som önska mönsterskydd för sina tillverkningar. I fråga om mönsterskyddets utsträckande till glas- och porslinsindustrierna har av en handelskammare uttalats, att det måste betraktas såsom mindre lämpligt att utöva ett väsentligt tvång beträffande denna sak på två så stora industrier. Även kommerskollegium har under åberopande av den bristande tillgången på svenska mönster tillstyrkt undantag för nu nämnda tre industrier, textil-, glas- och porslinsindustrierna. Beträffande tapetindustrien gäller enligt yttranden från vissa handelskamrar detsamma som för de förut omnämnda industrigrenarna. Två tapetfabrikanter hava dock inför kommittén uttalat sig för införandet av mönsterskydd. Beträffande den litografiska industrien synas meningarna vara delade. Enligt en handelskammare har man protesterat mot mönsterskydd för denna industri men ansett frågan vara av mindre vikt. Svenska boktryckareföreningen och Sveriges litografiska tryckeriägarförening motsätta sig icke skyddet men

*Inkomna
utlåtanden.*

äro heller icke särskilt intresserade av detsamma. Av kommittén hörda representanter för den grafiska industrien hava dels intagit samma ståndpunkt som de nyssnämnda föreningarna, dels förordat mönsterskydd.

Vad angår möbelindustrien hava två handelskamrar funnit betänkligheter mot mönsterskyddets utsträckande till denna industri. Däremot har Sveriges stol- och möbelindustriförbund på ett möte enhälligt uttalat sig för mönsterskydd, ehuru förbundet ej velat hava detta skydd anordnat på samma sätt som kommittén föreslagit. Till detta uttalande har Smålands och Blekinge handelskammare anslutit sig med hemställan, att mönsterskydd måtte införas för träindustrien, oberoende av att andra industrigrenar icke önska mönsterskydd. I yttranden, som avgivits till kommerskollegium, hava flera möbelfabrikanter framfört önskingar om mönsterskydd, och i kommittébetänkandet förklaras, att för möbelindustrien samt för tillverkningen av ramar och listverk behovet av ett mönsterskydd av hörda sakkunniga starkt betonats.

Från åtskilliga handelskamrar har ifrågasatts, huruvida den nuvarande tidpunkten med dess komplicerade internationella förhållanden kunde anses lämplig för den föreslagna lagens införande.

Från andra håll åter hava i de inkomna yttrandena icke några invändningar riktats mot ett utsträckande av mönsterskyddet i den omfattning, kommittén föreslagit. Från en del håll göres tvärtom gällande, att det av kommittén föreslagna undantaget vore obehövt eller alltför omfattande. Särskilt hava representanter för hantverk och hemslöjd förordat en långt gående utsträckning av mönsterskyddet. Av handelskamrarna hava Stockholms handelskammare, Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare, handelskammaren i Gävle, Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare samt Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare obetingat uttalat sin anslutning till kommitténs förslag i vad det angår utsträckande av skyddets tillämplighetsområde. Därvid må emellertid erinras, att Stockholms handelskammare i en år 1913 ingiven framställning om utvidgat mönsterskydd förklarar, att helt naturligt ingen industrigren, som ansåge fördelarna av nuvarande förhållanden uppväga olägenheterna, borde påtvingas en skyddslagstiftning.

Departement-
mentschefen.

Vid kommittéförslagets anmälan i statsrådet förklarade departementschefen, att han av vad i ärendet förekommit bibragts den övertygelsen, att det icke skulle vara tillrådligt att nu införa ett så omfattande mönsterskydd, som kommittén föreslagit, samt anförde därutinnan: Kommittén syntes vid avvägandet av mönsterskyddets gagneliga och mindre gynnsamma sidor hava i viss mån överskattat de förra. Det borde särskilt framhållas, att hänsynen till mönsterritarnes intressen,

vilka kommittén tillmätte stor vikt, näppeligen motiverade den föreslagna utsträckningen av mönsterskyddet. I sistnämnda avseende vore nämligen att märka, att, om arbetsgivarna tillerkändes rätt med avseende å anställda mönsterritares mönster i den omfattning, kommittén föreslagit, de mönsterritare, som vore anställda i industriens tjänst, och som torde utgöra det övervägande flertalet, knappast kunde hava något större intresse av om skydd förefunnnes eller icke. Även om farhågorna för mönsterskyddets skadliga inverkan på industrien i vissa fall kunde vara överdrivna, ansåge departementschefen — i anslutning till vad vid behandlingen av det 1897 års riksdag förelagda förslaget yttrades av dåvarande departementschefen — försiktigheten bjuda att ej införa ett mönsterskydd för de industrigrenar, där det förefunnnes en utbredd önskan att få stå utanför skyddet. Och om från mönsterskyddet i enlighet med vad kommerskollegium hemställt, skulle undantagas hela textil-, glas- och porslinsindustrierna, torde någon särskild anledning icke finnas att upprätthålla kommitténs förslag att i princip utvidga mönsterskyddet till alla industrier. Av de olika industrierna vore det egentligen endast möbelindustrien, inom vilken en allmän önskan om införande av mönsterskydd gjort sig gällande. Vid sådant förhållande syntes mönsterskyddet nu böra utvidgas endast därhän, att vid sidan av metallindustrien upptoges ett visst annat område av industrien, så avgränsat, att möbelindustriens intressen bleve tillgodosedda. De betänkligheter, som från tvenne handelskammare anförts jämväl i fråga om nu berörda industri, syntes departementschefen i jämförelse med de krav på mönsterskydd, som från denna industrigrens representanter framburits, icke vara tungt vägande. Det angivna ändamålet torde lämpligast uppnås genom att med metallindustrien sidoordna träindustrien.

I fråga om kommittéförslaget i övrigt förklarade departementschefen, att han icke heller beträffande den tekniska anordningen av mönsterskyddet för metall- och träindustrierna ansåge sig kunna förorda nämnda förslag oförändrat. Gällande mönsterlag anslöte sig nära till patentförordningen. Av de avvikelser, kommittéförslaget företedde från mönsterlagen, vore många av den art, att vad som till stöd för dem kunde anföras även gällde för motsvarande förändringar i patentlagstiftningen. Därest man nu antog en mönsterlag för metall- och träindustrierna, vilken i tekniskt avseende anslöte sig till kommitténs förslag, skulle på grund av den nya lagens bristande överensstämmelse med den nuvarande patentförordningen oegentligheter och missförhållanden komma att bestå, intill dess den nya patentlagen komme till stånd. Det syntes departementschefen därför lämpligast att nu endast vidtaga en partiell

revision av gällande mönsterskyddslag, därvid endast borde vidtagas sådana ändringar, som utan att äga något samband med patentlagstiftningen vore påkallade med hänsyn till metall- och träindustriernas intressen. Då vid sådant förhållande lämnats oförändrade flera stadganden i mönsterlagen, vilkas avfattning företedde brister, som kommittén i sitt betänkande framhållit och i sitt förslag sökt undanröja, hade departementschefen utgått ifrån, att vid den stundande revisionen av patentförfordningen frågan om mönsterlagens omarbetning skulle på nytt upptagas till behandling, och att därvid överensstämmelse mellan de båda författningarna skulle komma till stånd i de delar, där skiljaktigheter ej betingades av skydds-föremålen's olika art.

Motion. Herrar *Oscar Olsson* och *Wijk* hava i sin motion hemställt, att mönsterskyddet måtte utvidgas att omfatta förutom trä- och metallindustrien även glasindustri, porslins- och annan keramisk industri, stenindustrien, textilindustrien med undantag av vävnader, avsedda för beklädnadsartiklar, pappersindustrien (tapetindustri, grafisk industri m. m.) och läderindustrien. Motionärerna anföra i huvudsak, att det syntes dem, som om departementschefen allt för mycket förbisett de kulturella värden, som låge i ett mönsterskydd, för att i stället betrakta saken uteslutande från den ekonomiska sidan. Ett mönster vore ett andligt arbete, som hade rätt till skydd i minst lika hög grad som till exempel en revykuplett, som enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 3 med förslag till lag om rätt till litterära och musikaliska verk m. m. skulle åtnjuta skydd. Det vore motionärerna bekant, att bland konstnärer, konstindustriidkare och mönsterritare rådde en djup besvikelse över det sätt, varpå propositionen försummat att taga i betraktande de synpunkter, som av dem sedan år tillbaka vid skilda tillfällen framhävts. Utsträckta mönsterskyddslagar finnes — förutom i storstaterna — i Norge, Danmark, Belgien, Schweiz, Portugal, Spanien, Serbien och en hel del av Mellanamerikas småstater. I Holland, Luxemburg och de flesta av Balkanstaterna, där mönsterskyddslagar icke finnes, vore dock mönstren skyddade i den mån, de vore att anse som konstindustri och konsthantverk. Om propositionen vunne riksdagens bifall, skulle Sverige, Finland och Island vara de enda europeiska kulturländer, där mönster med de i propositionen föreslagna undantagen icke åtnjöte rättsligt skydd. Detta förhållande kunde knappast anses värdigt en kulturstat av Sveriges rang. Gent emot departementschefens uppfattning, att de i industriens tjänst anställda mönsterritarna knappast kunde hava något större intresse av om mönsterskydd förefunnes eller icke, uttalade motionärerna, att, därest skydd sänkades, man icke komme

att producera några mönster, och att arbetsgivarna sålunda icke komme att behöva några mönsterritare, medan vid motsatt förhållande det låge i arbetsgivarens intresse att skaffa sig så många och goda mönsterritare, som hans rörelse medgäve. I fråga om industriens motstånd mot mönsterskyddet anmärkte motionärerna, att vissa av de glas- och lervaruindustrier, som år 1916 avgäve avstyrkande utlåtanden över kommittéförelslaget, torde hava kommit i ett annat läge till frågan om mönsterskyddet. Medan dessa industrier då icke sysselsatte mönsterritare i nämnvärd grad, hade de, enligt vad motionärerna hade sig bekant, år 1917 genom Svenska slöjdföreningens förmedling och närmast för tillverkning av föremål till den detta år av nämnda förening anordnade utställningen för iureddning av enklare hem använt sig av egna konstnärliga krafter för en viss del av sin tillverkning. De nya mönster, som då framkommo, hade icke blott av en enhällig kritik ansetts synnerligen värdefulla, utan de hade också, enligt vad flera fabrikanter själva erkänt, funnit en oväntat god avsättning just på grund av sin nyhet, sina avvikelser från gängse slenterianmässiga modeller och sin typiskt inhemska prägel. I dessa fall hade det således visat sig, att redan första gången, som svenska fabrikanter i någon större utsträckning toge avstånd från de utländska modeller, vilka de år 1916 hade varit så måna att få kopiera, en obestridlig framgång uppnåtts inte bara i kulturellt och smakavseende utan även i ekonomiskt avseende. Det torde icke vara en förhastad slutsats att påstå, att dessa industriikare icke skulle hava något emot att hava dessa sina mönster skyddade. Det hade i de nämnda fallen visat sig, att ett originellt mönster vore ett värde, som kunde ekonomiskt utnyttjas. De invändningar, som gjorts från industriidkarna, hade en viss prägel av de obotfärdigas förhinder. I själva verket vore det så, att de glas- och lervaruindustrier, som avstyrkt kommittéförelslaget, utgjorde en enda förening, i vilkens intresse det naturligtvis låge att söka förhindra frigörandet av nya produktiva krafter på andra håll. De hade sin ekonomiska maktställning oberoende av sina varors kvalitet. Gjorde man utredning av olika industriella och offentliga enheters ställning till kommittéförelslaget, skulle man, emot vad av kungliga propositionen skenbart framginge, komma till för det allmänna mönsterskyddet gynsamare resultat. Mot den enda intressegruppen inom glas- och porslinsindustrien stode flera enheter inom denna och andra industrigrenar, särskilt då mindre industri- och näringsidkare.

Herrar *Fast* och *Hansson* i Sölvesborg hava i sin motion hemställt om avslag å den kungl. propositionen samt till stöd härför i huvudsak anført: De skäl, som av departementschefen anförts för utsträckandet av mönsterskyddet till att omfatta jämväl trävaruindustrien, syntes motio-

Motion.

närerna alltför svaga för att motivera en sådan åtgärd som att för endast en viss industri framskapa en lag, som ej hade större befogenhet på detta område än på de från lagens tillämpning undantagna. Det uttalande, som gjorts från Sveriges stol- och möbelindustriförbund, kunde knappast gälla som ett fullödigt uttalande för denna stora och vitt utbredda industri. Snarare syntes det motionärerna vara ett uttalande från det håll, där monopoliseringssträvandena kommit till praktiskt utförande. Den industri, som här förnämligast kunde komma i fråga, nämligen möbelindustrien, bestode dock till allra största delen av små fabriker, som säkerligen hade lika stort behov av mönster och förebilder som någon annan industri. De större fabriker hade i regel särskilt anställda mönsterritare, som antingen genom egna uppslag eller genom kombinerad och omändringar av redan i marknaden befintliga mönster och modeller utförde möblerna efter dessa ritningar. De mindre utövarna av denna industri vore däremot hänvisade att av möbelritare direkt inköpa sina mönster och modeller, vilka sedan användes, i många fall med sådana ändringar under tillverkningen, som överensstämde med pris och mönster för den kundkrets eller de befolkningslager, där fabrikanten hade sin största avsättning. Icke någon inom möbelindustrien sakkunnig torde kunna hava något att invända, då motionärerna vågade det påståendet, att upprätthållandet av lagen skulle medföra en onödig prisförhöjning, och detta icke blott på de bättre och originella sakerna inom denna bransch. Denna prisförhöjning skulle säkerligen även komma att drabba sådana alster, som användes av den stora allmänheten. Enligt motionärernas förmenande föreläge ej tillräckligt starka skäl för att ur ett lagförslag, som vore avsett att omfatta hela det problem, varmed särskilda kommitterade varit sysselsatta, och som omfattade även revision av patentförordningen, framlägga ett förslag, som endast omfattade en del av utredningen, och där förslaget endast skulle få ett mindre begränsat giltighetsområde.

Konsthantverkarnas gille och Svenska slöjdföreningen hava i sina till utskottet ingivna skrivelser under starkt framhållande av mönsterskyddets stora betydelse för konstslöjden framfört sina tidigare i ärendet uttalade synpunkter om nödvändigheten av mönsterskyddets utsträckande till principiellt hela industrien.

*Utskottets
yttrande.*
Mönsterskyddets förhållande till konstverkskyddet.

Såsom framgår av utskottets samtidigt härmed avgivna utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 3 med förslag till lag om rätt till litterära och musikaliska verk m. m., har utskottet — i olikhet med

vad Kungl. Maj:t föreslagit men i överensstämmelse med det av särskilda sakkunniga i ämnet avgivna förslag — hemställt om konstverksskyddets utvidgande att omfatta jämväl konsthantverket och konstindustrien. Härvid uppställer sig frågan, huruvida, därest utskottets förslag härutinnan antages, något särskilt mönsterskydd ändock skulle erfordras. Utan att taga ståndpunkt till det mera teoretiska spörsmålet, huruvida ett prydnadsmönster kan vara berättigat till skydd enligt gällande mönsterskyddslag utan att därför såsom ett alster av konsthantverk och konstindustri falla under den av utskottet föreslagna konstverkslagen, vill utskottet blott erinra därom, att, på sätt patentlagstiftningskommittén anført, upphovsmannen till ett konstverk åtnjuter ett form- och kostnadsfritt skydd för sitt verk, oberoende av om detta är nytt eller icke, medan mönsterskyddet är ett med patent analogt skydd, som staten mot viss avgift och på särskild därom gjord ansökan i föreskriven ordning beviljar upphovsmannen till ett mönster, såvida icke mönstret förut är känt. En mönsterlag med dess på registrering byggda skydd är uppenbarligen säkrare att anlita än konstverkslagen, vars tillämplighet i ett visst fall alltid är beroende på frågan, huruvida mönstret är att betrakta såsom konstverk eller icke. Härtill kommer, att — såsom även bemälda sakkunniga framhålla — registreringen underlättar bevisningen om upphovsmannskapet, något som särskilt är av vikt i fråga om konstslöjdens alster, vilka i regel framträda som anonyma. Utskottet håller således före, att ett mönsterskydd ingalunda skulle bli utan betydelse genom införande av ett konstverksskydd i den av utskottet i dess förutnämnda utlåtande föreslagna utsträckning utan alljämt fylla en viktig uppgift. Denna uppfattning har också gjort sig gällande inom det praktiska lagstiftningsarbetet i flertalet länder. Därjämte må nämnas, att såväl Svenska slöjdföreningen som Konsthantverkarnes gille i sina ovan omförmälda skrivelser framhållit, att en särskild mönsterlag är nödvändig, även om konstverksskyddet utsträcker att omfatta alster av konsthantverk och konstindustri.

Vad därefter angår frågan om mönsterskyddets utsträckning, anser utskottet — i likhet med patentlagstiftningskommittén och i överensstämmelse med utskottets åsikt i fråga om konstverksskyddets utsträckande till konstslöjden — det principiellt riktiga vara att låta mönsterskyddet utvidgas att gälla hela industrien; de skäl, som patentlagstiftningskommittén härutinnan anført till stöd för sin ståndpunkt, finner utskottet övertygande. En annan fråga är, huruvida inom någon del av industrien möjligen skulle kunna föreligga särskilda omständigheter och förhållanden, som påkalla något undantag i ett eller annat avseende från mönsterskyddets verkningar.

Mönsterskyddets utsträckande.

Vad beträffar det motstånd, som från vissa industriers sida framträtt mot mönsterskyddet, torde detta delvis hava sin grund i en missuppfattning angående mönsterskyddets rätta innebörd och delvis vara att söka i betydligt överdrivna farhågor för mönsterskyddets skadliga inverkan på industrien. På sätt patentlagstiftningskommittén anmärkt, kan ju, då motivet i ett mönster icke i och för sig är föremål för skydd, en var vid utarbetandet av nya mönster använda samma motiv, som de skyddade mönstren innehålla. Vidare kan mönsterskyddet förvärfvas endast för nya mönster och blott för en begränsad, jämförelsevis kort tid; den industriidkare, som icke vill nedlägga kostnad på nya mönster, har därför alltid en rik tillgång på mönster, som han fritt får eftergöra på grund av att de antingen aldrig blivit skyddade eller ock efter skyddstidens utlöpande blivit allmänhetens egendom. Vad särskilt angår tillgången till utländska mönster, vilken fråga, såsom framgår av det föregående, givit anledning till de största farhågorna, skulle ett mönsterskydd icke avskära denna tillgång, ty dels bleve endast de mönster, som här registrerades, undandragna de svenska fabrikanternas fria begagnande, dels kunde i talrika fall även rätt att använda dessa erhållas, ehuru mot ersättning. Vidkommande slutligen tillika uttalade farhågor, att mönsterskyddet skulle lända särskilt de mindre industriidkarna till skada, samt att varorna genom ett dylikt skydd komme att fördyras för allmänheten, vilka farhågor även kommit till uttryck i den av herrar Fast och Hansson i Sölvesborg väckta motionen, torde dessa näppeligen vara grundade. På sätt kommittén framhållit, lärer nämligen kostnaden för mönster, även om skydd därför förvärvats, i regel icke vara större än att även en industriidkare med mera begränsade tillgångar utan svårighet skall kunna hära densamma, och vad beträffar den befarade prisökningen å varan, torde en sådan icke behöva ifrågakomma eller i allt fall bliva ringa, då ersättningen för mönstret torde kunna uttagas genom den större avkastning, skyddet bereder industriidkaren.

Med den ståndpunkt, utskottet sålunda intagit till den principiella frågan om mönsterskyddets utsträckande, och då de betänkligheter där emot, som från vissa industriers sidor framträtt, icke enligt utskottets förmenande äro av beskaffenhet att obetingat böra ställa dem utanför skyddet, har utskottet icke kunnat biträda Kungl. Maj:ts förslag att utsträcka mönsterskyddet till allenast träindustrien. Man förstår lätt det motstånd, som mot Kungl. Maj:ts förslag rests från vissa utöfvare av sistnämnda industri. En lag, som principiellt omfattar varje industri, är för den enskilde näringsidkaren vida lättare att underkasta sig än bestämmelser, som gälla allenast hans och kanske även någon annans

näringsgren. Att, på sätt vederbörande departementschef tänkt sig, så småningom föra in under skyddet den ena industrien efter den andra, allt eftersom önskningarna därom inom densamma synas övertäga förefintligt motstånd, finner utskottet mindre lämpligt. Då det principiellt riktiga läser vara, att mönsterskydd införes, torde denna princip böra omfattas och endast de undantag göras, som av behovet finnas oundgängligen betingade.

Vid sådant förhållande och då den ytterligare utredning, som kan vara erforderlig för bedömning av frågan, huruvida och i vad mån för vissa industrier eller industrigrenar särskilda omständigheter kunna anses påkalla något undantag i ett eller annat avseende från mönsterskyddets verkningar, läser böra ske genom Kungl. Maj:ts försorg, har det synts utskottet lämpligast, att frågan om mönsterskyddets utsträckande i hela dess vidd göres till förnyat övertäggande från Kungl. Maj:ts sida. Utskottet kan sålunda icke heller förorda bifall till herrar Oscar Olssons och Wijks motion. Mot att nu utsträcka mönsterskyddet till allenast träindustrien eller eljest vidtagna av Kungl. Maj:t i övrigt föreslagna ändringar möter enligt utskottets förmenande även den betänkligheten, att en dylik partiell revision tilläventyrs skulle vara ägnad att undanskjuta frågan om mönsterlagens omarbetning i den vidare omfattning, utskottet förordat.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte

1) förklara, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition ej kunnat av riksdagen bifallas, samt

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville efter förnyad utredning låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till ny lagstiftning om mönsterskydd, byggd på den grundsatsen, att skyddet utsträcker sig att omfatta industrien i allmänhet.

Stockholm den 6 mars 1919.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Reservationer:

A) av herrar *Pettersson* i Södertälje och *Rehn*, vilka anført:

»I likhet med patentlagstiftningskommittén och på de av densamma anförda skäl anse vi det vara principiellt riktigt att utsträcka mönsterskyddet till att gälla hela industrien, möjligen med undantag för någon del av densamma från mönsterskyddets verkningar i ett eller annat avseende, därest sådant kan anses av särskilda omständigheter påkallat. Med denna ståndpunkt hava vi för vår del så till vida anslutit oss till utskottsmajoritetens hemställan, att vi ansett riksdagen böra hemställa om utredning, huruvida mönsterskyddet må kunna utsträckas att omfatta industrien i allmänhet.

Däremot kunna vi icke finna de av utskottsmajoriteten åberopade skälen för avstyrkande av Kungl. Maj:ts proposition övertygande. Den omständigheten att en mera omfattande utsträckning av mönsterskyddet ansetts böra efter ytterligare utredning genomföras kan enligt vårt förmenande icke utgöra ett hinder för att redan nu utsträcka skyddet att avse den industri, inom vilken meningarna beträffande skyddets önskvärdhet synas hava stadgat sig. Några praktiska olägenheter av en dylik successiv utvidgning av lagens tillämplighetsområde hava vi ej kunnat finna. Däremot torde det kunna väntas, att, i den mån de avsedda fördelarna av mönsterskyddet i verkligheten göra sig gällande, de betänkligheter mot ifrågavarande lagstiftning, som yppats hos vissa grupper av industriidkare, efter hand skola skingras. Icke heller synes det antagligt, att en partiell reform i detta fall skulle kunna undanskjuta frågan om hela mönsterlagens omarbetning. Så betydande och starka intressen äro nämligen enligt vårt förmenande knutna vid sistnämnda fråga och så vidlyftiga förarbeten för densamma äro redan verkställda, att dess lösning icke rimligen kan för någon avsevärd tid förhalas.

Det i den kungl. propositionen framlagda lagförslaget innehåller icke blott bestämmelse om mönsterskyddets utsträckande till träindustrien, utan även *dels* stadgande om förlängning av skyddstidens maximilängd från 5 till 10 år (11 §), *dels* föreskrift om upphörande av skyddet, då i utlandet tillverkade föremål, som till form eller utstyrsel väsentligen överensstämma med mönstret, till riket för försäljning införas av mönster rättens innehavare eller med dennes tillåtelse (14 a §), *dels* ock vissa av nu nämnda ändringar föranledda jämkningar i 15, 16, 18 och 19 §§ av mönsterskyddslagen, varjämte i sammanhang härmed verkställts rättelse

av en formell oegentlighet i 15 §. Mot berörda förslag, beträffande vilkas närmare innebörd och motivering vi hänvisa till propositionen, hava vi icke funnit anledning till anmärkning.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa:

1:o) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition, för sin del antaga följande

Lag

om ändringar i och tillägg till lagen den 10 juli 1899 om skydd för vissa mönster och modeller.

Härigenom förordnas, att 1, 11, 15, 16, 18 och 19 §§ i lagen den 10 juli 1899 om skydd för vissa mönster och modeller skola erhålla följande ändrade lydelse samt att i nämnda lag skall införas en ny paragraf med beteckning 14 a §, av den lydelse här nedan sägs:

1 §.

Genom registrering i enlighet med denna lags föreskrifter må, där mönster är nytt, mönstrets upphovsman eller hans rättsinnehavare vinna rätt att med andras uteslutande begagna mönstret vid tillverkning till avsalu av alster, tillhörande metall- eller träindustrien.

Under mönster innefattas i denna lag jämväl modell, som i avseende på ändamålet är med mönster jämförlig.

11 §.

Skydd för mönster varde genom registrering meddelat för en tid av tio år, räknat från den dag, då ansökningen inkom.

För de sista fem skyddsåren skall till registreringsmyndigheten inbetalas en avgift av tio kronor. Avgiften, som må i betalt brev insändas, skall erläggas före sjuette årets början, vid påföljd att avgiften höjes till tolv kronor. Fullgöres ej sedermera inbetalning av den förhöjda avgiften inom nittio dagar efter sjuette årets början, vare skydds-rätten förfallen.

14 a §.

Skyddet för registrat mönster upphör, då i utlandet tillverkat, metall- eller träindustrien tillhörande alster, som till utseendet väsentligen

överensstämmer med mönstret, till riket för försäljning införes av mönsterrättens innehavare eller med hans tillstånd.

Konungen äger dock förordna, att denna bestämmelse ej skall gälla i fråga om införsel av föremål, tillverkade i viss främmande stat.

15 §.

Envar, som anser sin rätt vara genom registrering av mönster förnärmad, så ock allmän åklagare, när det allmännas fördel sådant påkallar, må vid domstol föra talan med yrkande, att registreringen såsom tillkommen i strid mot föreskrifterna i 1, 2 och 3 §§ förklaras vara ogiltig eller att skyddet förklaras enligt bestämmelserna i 14 a § hava upphört.

Rätt domstol i mål, varom nu är sagt, vare Stockholms rådstuvurätt.

Dom, varigenom registrering förklarats ogiltig eller skydd för registrerat mönster förklarats hava upphört, skall genom domstolens försorg insändas till registreringsmyndigheten.

16 §.

Den som utom i det fall, varom i 14 § förmäles, utan tillstånd av skydds rättens innehavare inom riket till avsalu tillverkar till metall- eller träindustrien hörande alster, som till utseendet överensstämmer med honom veterligen här registrerat mönster, eller till salu här i riket håller eller för försäljning till riket inför dylikt alster, som honom veterligen åstadkommits utan tillstånd av skydds rättens innehavare, straffes med böter från och med tjugu till och med ettusen kronor; ersätte ock all skada. Ej må dock annan än skydds rättens innehavare härom föra talan.

Olovligen tillverkat eller olovligen i riket infört alster skall, där målsäganden det äskar, till honom utlämnas mot ersättning för värdet eller mot avdrag därför å honom tillkommande skadestånd. Med redskap, som äro för den olovligen tillverkningen uteslutande användbara, skall, om målsäganden det yrkar, så förfaras, att missbruk ej kan ske.

Var som under tid, då han är ställd under tilltal för överträdelse, varom i denna § sägs, fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, dömas till särskilt ansvar för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits.

Böter, som ådömas enligt denna §, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de enligt allmän strafflag.

18 §.

Ar någon tilltalad för intrång i skydds rätt, och finnes vid målets handläggning, att registreringen skett i strid mot föreskrifterna i 1, 2 och 3 §§ eller att skyddet enligt bestämmelsen i 14 a § upphört, innan den åtalade handlingen skedde, vare den tilltalade från ansvar fri.

19 §.

Då skyddet för registrerat mönster upphört enligt bestämmelserna i 11 § eller därigenom att skydds rättens innehavare hos registreringsmyndigheten anmält sig vilja avstå från skyddet, skall mönstret avföras ur registret och kungörelse därom införas i allmänna tidningarna. Lag samma vare, om genom laga kraft ägande dom registreringen förklarats ogiltig eller skyddet förklarats hava upphört.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1919 men äger ej tillämpning i fråga om skydd, som dessförinnan sökts; samt

2:o) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att, Kungl. Maj:t ville efter verkställd utredning taga i övervägande, huruvida lagstiftningen angående mönsterskydd lämpligen må kunna utsträckas att omfatta industrien i allmänhet, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill ett sådant övervägande kan föranleda.

B) av herrar *Lindqvist* i Kosta och *Thore*, som instämt i de av herrar *Pettersson* och *Rehn* framställda yrkanden.